

УДК 7,8.071.2.

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-19>

Ольга ІЩЕНКО,

orcid.org/0000-0002-8904-0521

аспірантка наукового ступеню «Доктор мистецтва»,
викладач кафедри вокально-хорового мистецтва
Дніпропетровської академії музики імені Михайла Глінки
(Дніпро, Україна) *olya.ischencko2012@gmail.com*

ВИКОНАВСЬКА ОСОБИСТІСТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ВОКАЛЬНО-ЕСТРАДНІЙ ТВОРЧОСТІ ХХІ СТ.

Мета дослідження. Осмислити жанрові ознаки сучасної української естрадної пісні в контексті творчості композиторів, поетів, співаків. Визначити етапи розвитку та становлення виконавської особистості – співаків, які є водночас державними діячами, науковцями, педагогами в українській вокально-естрадній творчості ХХІ ст. Засвідчити, що українська вокально-естрадна культура є соціоісторичним та національно-стильовим феноменом. Методи дослідження – історичний, порівняльний, описово-аналітичний, узагальнюючий. Зазначені наукові методи базуються на конкретних виконавських прикладах, що дозволяють проаналізувати своєрідність творчої особистості в практичному досвіді сучасної естрадної музичної творчості. Ці методи допомагають вивчити провідні тенденції та послідовність якісних та кількісних ознак діяльності митців. Наукова новизна статті виявляється в подальшому розкритті змісту процесу створення пісенного сценічного образу та узагальненні творчо-соціального потенціалу визначних діячів сучасної української естради. Важливим напрямом є аналіз феномену особистості естрадного співака у якості державного діяча, науковця, педагога. Автор виявляє риси взаємозалежності між жанровою специфікою цієї галузі та факторами, що орієнтують естрадного співака на розширення його соціальної діяльності. Висновки. У статті запропоновано аналіз сучасного естрадного вокального виконавства у контексті розвитку процесів соціокультурної комунікації, що відбуваються в українському шоу-бізнесі. Системні чинники та стильові напрями у діяльності співаків, державних діячів, науковців, педагогів визначено як явища музичної культури ХХІ ст. Розрізняються тенденції, що визначили такі напрямки, як «академізм», «масовість», «новації» естрадних вокальних стилів та форм соціальної діяльності співаків. Своєрідність українського естрадного вокального виконавства визначається з позиції не тільки теорії інтерпретації, а й конкретної сценічної практики.

Ключові слова: *пісня, композитор, поет, естрадний співак, міністр культури, народний депутат художньої керівник, генеральний директор, кандидат наук, педагог.*

Olga ISHCENKO,

orcid.org/0000-0002-8904-0521

postgraduate student of the scientific degree "Doctor of Art",
Lecturer at the Department of Vocal and Choral Arts
Dnipropetrovsk Music Academy by M. Glinka
(Dnipro, Ukraine) *olya.ischencko2012@gmail.com*

PERFORMANCE PERSONALITY IN UKRAINIAN VOCAL AND VARIOUS ARTS OF THE XXI CENTURY

The aim of the study. To understand the genre features of modern Ukrainian pop song in the context of composers, poets, singers. To identify the stages of development and formation of the performing personality - singers, who at the same time act as statesmen, scientists, teachers in the Ukrainian vocal and pop art of the XXI century. To testify that Ukrainian vocal and pop culture is a socio-historical and national-stylistic phenomenon. Research methods - historical, comparative, descriptive-analytical, generalizing. These scientific methods are based on specific performance examples that allow to analyze the uniqueness of the creative personality in the practical experience of modern pop music. These methods help to study the leading trends and the sequence of qualitative and quantitative characteristics of artists. The scientific novelty of the article is revealed in the further disclosure of the content of the process of creating a song stage act and generalization of the creative and social potential of prominent figures of modern Ukrainian pop music. An important area is the analysis of the phenomenon of the pop singer's personality as a statesman, scientist, teacher. The author reveals the features of the interdependence between the genre specifics of this field and the factors that guide the pop singer to expand their social activities. Conclusions. The article offers an analysis of modern pop vocal performance in the context of the development of socio-cultural communication processes taking place in the Ukrainian show business. Systemic factors and stylistic trends in the activities of singers, statesmen, scientists, teachers are defined as phenomena of musical culture of the XXI century. There are trends that have identified such areas as "academicism", "mass", "innovation" of pop vocal styles and forms of social activity of singers. The originality of Ukrainian pop vocal performance is determined not only from the standpoint of the theory of interpretation, but also from a specific stage practice.

Key words: *song, composer, poet, pop singer, minister of culture, people's deputy, artistic director, general director, candidate of sciences, teacher.*

Постановка проблеми. Українська вокальна естрадна творчість ХХІ ст. розрізняє різні напрямки композиторського мислення та сценічного трактування творів. Цей період, відзначений цікавими новаторськими досягненнями, відрізняється напруженістю творчої та соціальної роботи, охоплює різні естрадні музичні жанри та нововведення в долях виконавців. Можна стверджувати те, що один із напрямків характеризується спрямованістю від архітектоники цілої пісні до її найменших деталей. Інший напрямок – від конкретної теми до форми пісні. Проте, не руйнуючи схеми, встановленої композиторами-класиками традиційної української естрадної пісні та співаками, які виконують пісні в академічній манері, автори та виконавці оновлюють формотворчі засади творів у рамках естетики естради національного типу. Це реально допомагає активному розвитку процесу адаптації естрадного твору в нових умовах функціонування шоу-бізнесу та становленню естрадних співаків у якості державних діячів, науковців, педагогів. Розвиток вокальної естрадної творчості відбувається у руслі широкого розвитку сучасного демократичного суспільства, впроваджує музичні цінності у широкі народні маси. Підвищений інтерес до особи естрадного співака ще раз посилюється реформаторськими особливостями шоу-бізнесу, які висунули персону вокаліста на значне місце у сучасній історії української музичної культури.

Актуальність дослідження визначається відсутністю комплексного аналізу персони сучасного естрадного співака як виконавця вокальних творів, та водночас фахівця у галузі науки, державотворення, педагогіки. Становлення української пісенної естради ХХІ ст. збігається з високою хвилею демократичних перетворень у суспільстві, і передові ідеї сучасної епохи отримують непосредне відображення не лише у змісті пісень, а й у суспільних поглядах та конкретній діяльності співаків. Багато естрадних виконавців включають свою творчість у дискусії, контрасти музично-суспільних напрямків. Багато естрадних творів отримують громадянський зміст, бо переосмислюються авторами та виконавцями на реалістичний лад.

Огляд літератури. Музикознавчі дослідження в галузі аналізу історії та розвитку сучасної української естрадної пісні, шоу-бізнесу представлені у публікаціях М. Бурмаки (Бурмака, 2004, 20), І. Бобула (Бобул 2018, 5), А. Матвійчука (Матвійчук, 2006, 165), М. Мозгового (Мозговий, 2007, 175), Н. Потушняк (Потушняк, 2003, 1), Т. Швачко (Швачко, 2007, 22-23).

Мета дослідження полягає у визначенні засобів стильової еволюції та жанрового формотворення українського вокально-естрадного виконавства ХХІ ст.

Об'єкт дослідження – досвід виконавської творчості та суспільної діяльності українських естрадних співаків ХХІ ст.

Предмет дослідження – формування нової естрадної вокальної особистості в ХХІ ст.

Матеріалом дослідження є наукова та публіцистична література, що характеризує українське вокально-естрадне виконавство ХХІ ст., визнані артефакти сучасної національної естради, біографічні дані про творчу, наукову та громадську діяльність естрадних співаків.

Виклад основного матеріалу. Шляхи розвитку українського вокально-естрадного виконавства у ХХІ столітті можна визначити такими напрямками – просте-складне-просте. Але простота естрадної пісні та простота конкретного виконання – явища неоднозначні. Безумовно, серед сучасних українських естрадних виконавців лідером залишається народна артистка України Софія Ротару, яка демонструє високу культуру співу, режисуру та танцювальне рішення шоу-програм, смак у використанні концертних костюмів. Творчість видатної співачки неодноразово висвітлювалася на сторінках багатьох журналів та газет, телевізійних документальних передачах та фільмах.

Але, читаючи у журналі «Музика» статтю музикознавчині Т. Швачко «Королева естради» дізнаєшся й про невідомі факти артистичної біографії мега-зірки: «Чим більше зростала популярність С. Ротару і любов до неї публіки, тим сильнішими ставали утиски чиновників, яким не подобалася її незалежність, принциповість, безкомпромісність, самостійність у доборі репертуару, численні відмови співати те, що їй нав'язували. Постійно співачку звинувачували в тому, що вона не виконує ідеологічних пісень, засуджували виступи на багатотисячних стадіонах під фонограму, намагаючись її «приборкати» (Швачко, 2007, 23). Так, йдеться про 70-80-ті роки ХХ століття, саме про той період, коли С. Ротару вже завоювала велику популярність серед публіки. Ці факти, які були невідомим ні шанувальникам співачки, ні мистецтвознавцям, багато в чому говорять про громадянську позицію С. Ротару, і є конкретно історичними, та доповнюють історію української естради новим важливим фактажем.

Вокально-естрадне виконавство у ХХІ столітті має свою специфіку, перш за все, фінансову. З отриманням Україною статусу незалежності з'явилися й нові форми фінансового функціону-

вання поп-культури. Згадки про ідеологічні вказівки стали міфами, з'явився видовищний ринок. Виникали та зникали на музичних картах України різні арт-агенції, розпочав свою активну діяльність соціальний інститут менеджменту, реклами, піар-компаній, оновилися технічні засоби запису інструментальних фонограм, створення відеокліпів. Знаменитий естрадний співак І. Бобул вважає, що «Виділяючи клубно-салонне музичування, філармонійно-театральну творчість, «stadium music» або пленерний напрям у сучасному естрадному виконавстві, джазову творчість та рок-музику як різні страти естрадної культури, відразу визначимо, що для розвитку національно-пісенної естрадної творчості провідною є концертно-філармонійна діяльність, тобто жанрово-комунікативна сфера, яка дозволяє створювати нові театралізовані видовищно-ігрові форми» (Бобул, 2019, 45-46). З цим висловлюванням взагалі можна погодитися, але конкретна фраза про «концертно-філармонійну діяльність» багато в чому викликає сумніви, підтверджені нашою персональною практикою. У ХХІ столітті більшість філармоній України не співпрацюють з естрадними виконавцями, чия діяльність зосереджена на індивідуальному фінансовому госпрозрахунку.

Сучасна сценічна практика доводить, що естрадний вокальний монументалізм і естрадна вокальна камерність - два рівноправні способи чути світ і втілювати його в музиці. Перший прагне охоплення найбільших явищ, найзначніших етапів життєвого процесу. Другий стверджує цінність найменших елементів буття, важливість деталей, необхідність розуміння найтонших змін. Естрадний спів, як і будь-яке інше мистецтво, вміє не лише охопити життя з початку та до кінця, а й помітити різноманітні нюанси. І в справжній естрадній камерній пісні деталь ніколи не стає самоціллю. Це підтверджують своїми творчими пошуками та досягненнями такі співаки, як Ніна Матвієнко, Назарій Яремчук, Павло Дворський, Василь Зінькевич, Раїса Кириченко, Степан Гіга, Іван Попович, Павло Зібров, Оксана Пекун, Катерина Бужинська, Віктор Павлік, Віталій та Світлана Білоножки, Оксана Білозір, Надія Шостак, Алла Попова, Наталя Могилевська, Ірина Білик, Руслана Лижичко, Джамала, Петро Чорний, Наталя Бучинська. Жанна Боднарук, Ніна Шостакова, Наталія Валєвська. Олександр Пономарьов, Тіна Кароль, Тетяна Піскарьова.

До наповненого та різноманітного репертуару цих співаків у різні роки входили також знакові знамениті українські естрадні пісні: «Два кольори» (музика О. Білаша – слова Д. Павличка,

1964), «Черемшина» (музика В. Михайлюка – слова М. Юрійчука, 1965), «Я піду в далекі гори» (музика та слова В. Івасюка, 1968), «Очі на піску» (музика Ю. Поклада – слова Ю. Рибчинського, 1969), «Водограй» (музика та слова В. Івасюка, 1970), «Пісня буде поміж нас» (музика та слова В. Івасюка, 1971), «Скрипка грає» (музика І. Поклада – слова Ю. Рибчинського, 1980), «Тече вода» (музика І. Поклада – слова Ю. Рибчинського, 1985).

Справжню зрілість, високий професійний рівень та авторитет у музичному світі самотутне українське вокально-естрадне виконавство набуває на початку ХХІ століття. У цей період зростає ціла плеяда чудових композиторів, поетів, співаків, чії творчі досягнення не обмежуються лише виступами на сцені. Деякі з них займали значні керівні посади, стверджувалися також як науковці.

В історії української естради творчість народного артиста України Миколи Мозгового є явищем особливим, у багатьох відношеннях навіть винятковим. Він - неординарний та самотутній композитор, що вільно переломлював національну естрадну традицію, але водночас не поривав із нею. Вважається, що завдяки своїй вокальній майстерності, характерній легкості тенорового звуковидобування, що поєднувалася з харизматичною індивідуальністю, його виступи на сцені випромінювали позитив та життєрадісність, М. Мозговий став однією із суперзірок української естрадної сцени. Артист зумів подолати бар'єр між популярністю саме естрадного співака та композиторськими пошуками, адже сам успішно виконував свої твори. Які завдяки красі його сріблястого тенору та лірико-романтичній манері виконання, стали знаковими у розвитку естради кінця ХХ- початку ХХІ століття.

У структурі пісенного мелодизму М. Мозгового сфокусувалися елементи прикарпатського фольклору та народно-побутова музика, традиції інструментальної електронної естрадної музики у її романтичному спрямуванні. М. Мозговий є автором пісень на слова українських поетів: «Зачаруй нас, любов» (слова В. Герасимова), «Минає день, минає ніч» (слова Ю. Рибчинського), «На щастя, на долю» (слова М. Ткача), «Серце скрипки» (слова В. Герасимова). Яскравість та самотутність власного композиторського стилю гармонійно синтезувалися у піснях М. Мозгового, створених ним на власні тексти: «Край, мій рідний край», «Моя перша любов», «Спомин», «Вперше», «Ти пригадай».

Творча доля М. Мозгового різко несхожа з долями інших естрадних співаків та компози-

торів. Саме М. Мозговий рішуче змінив траєкторію загального творчого шляху, характерного для більшості його колег, масштабно доповнив те середовище, в якому він сформувався і тривалий час розвивався як особистість та як музикант. Перша вища освіта М. Мозгового – Харківський юридичний інститут. Друга вища освіта – Київська консерваторія ім. П. Чайковського (клас професора, народного артиста України К. Огневого). Працював директором та художнім керівником Українського театру пісні, завідувачем кафедри теорії та методики постановки голосу Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова, генеральним директором та художнім керівником Національного палацу мистецтв «Україна».

М. Мозговий захистив кандидатську дисертацію «Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні». «У дисертації аналізується малодосліджувана у вітчизняній та світовій науці проблема. Вперше розглянуто провідні підходи до вивчення зазначеної проблеми. Відповідно до джерелознавчих та історико-культурних наукових матеріалів висвітлено тенденції становлення і розвитку української пісенної естради. Визначено особливості розвитку української естрадної пісні в 50-60-ті роки ХХ ст. У дослідженні виявлено атрибутивні характеристики та репертуарні тенденції розвитку української пісенної естради 70-80-х років ХХ ст. Висвітлено основні художні тенденції розвитку сучасної української естрадної пісні» (Мозговий, 2007, 9). Практичне значення дисертації М. Мозгового безпосередньо пов'язане із завданнями виявлення історичних фактів становлення української професійної естрадної пісні в 50-80-ті рр. ХХ ст., й визначається можливістю використання одержаних результатів сучасними науковцями, як ґрунтова фахова література.

Народний артист України Анатолій Матвійчук має диплом факультету журналістики Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Поет. Композитор. Сценарист. Телеведучий програм «Музичний відеомлин», «Музичний телеярмарок», «Галицький шлягер». Автор сольних компакт-дисків «Два птахи», «Полустанок любові», «Король Шапіто», «Зачарована краса», «Жажда», «Моя зоря», «Сповідь», «Предтеча», «Зерна», «На варті». Член журі пісенних конкурсів «Слов'янський базар», «Крок до зірок», «Веселад». Автор понад 500 пісень. Це вокально-інструментальні цикли А. Матвійчука, поетичну основу яких складають його ж вірші. Вони об'єднані мелодійною музикою, складаються в єдиний гімн молодості, природи, свіжості людського почуття. Усе це передано у музиці дуже багатогранно.

І любов у творах А. Матвійчука різна: одна - у прозорості та широті першого почуття, інша в стрімко-захоплених злетах душі персонажа, у настороженій напруженості очікування, що коливається в незрозумілому душевному сум'ятті.

І, нарешті, любов у його творах виступає не тільки як пробудження свідомості людини, а й як дещо, що розбуджує духовні сили людини. Це відчувається у збуджено-окриляючому звучанні фіналів багатьох пісень А. Матвійчука. Вірші, відібрані композитором, є психологічно глибокими, і музика в цьому плані їм не поступається. Але вона ще додає від себе один стан, що охоплює всі ці любовні цикли. Стан цей можна висловити так: музика А. Матвійчука сприймає світ, радісно та трепетно, вслухаючись в хаос його співзвуччя, уловлюючи єднання з ними людської душі, прагнучи внести в цей хаос гармонію. «Пісні та вірші Анатолія Матвійчука надзвичайно різноманітні за стилем і тематикою: вони торкаються вічних тем буття: пошуку сенсу існування людини в світі, людських стосунків, любові, дружби, вірності, патріотизму. Ним написано чимало ліричних та філософських балад, а також веселих і запальних творів, які стали майже народними (Матвійчук, 2017, 1).

Відомий композитор, поет та виконавець А. Матвійчук є також кандидатом історичних наук. Тема дисертації - «Історична еволюція поезики української пісні». Науковець дослідив процес становлення української пісні, запропонував історичний огляд музично-теоретичної науки, розглянув співацьке мистецтво та виявив творчі зв'язки між багатьма гео-політичними регіонами України. А. Матвійчук знайшов, розшифрував, зробив комплексний аналіз та ввів в науковий обіг маловідомі твори. Працює професором у Київському національному університеті культури і мистецтв. Автор понад 500 пісень.

Народну артистку України Оксану Білозір можна назвати представницею еліти національної естради. Співачка створила свій індивідуальний світ в естрадній професії, яка, переломлюючись крізь призми різноманітних творчих обставин, ситуацій, спеціальностей, залишається єдиною у своєму національному блоці. «О. Білозір – народний депутат України IV, V, VI, VIII скликань, Міністр культури і мистецтв України, Міністр культури і туризму України, голова Всеукраїнської громадської організації «Українська взаємодопомога»; голова громадського об'єднання «Всеукраїнське об'єднання жінок-депутатів», заступниця голови Національної комісії з питань закордонних українців» (Білозір, 2022, 1).

Самобутній за красою та силою голос Оксани Білозір зачаровує усіх, починаючи від слухачів концертних залів багатьох мегаполісів, закінчуючи маленькими сільськими клубами. На її концертах не використовуються дорогі декорації, світло та активна група підтримки на задньому плані. Лише сила голосу. А їм О. Білозір може дістатись до глибини слухачької душі.

Цілком логічно те, що з випускниці диригентсько-хорового відділення Львівської консерваторії ім. М. Лисенка стрімко виросла народна артистка. І народна не за тільки за почесним званням, а по суті! Начебто й співала О. Білозір звичайні пісні, часом навіть нехитрі. О. Білозір дійсно ніколи не гналася за хітами від іменитих авторів, для неї важливішим був сенс самої пісні, щоб вона відображала її душу, її почуття. І в цьому був один із секретів успіху співачки та феноменальної любові слухачів до неї. О. Білозір не просто співає – вона проживала кожен пісню як глибока драматична актриса! Щирість – ось чим підкуповує О. Білозір шанувальників свого таланту. Її пісні запам'ятовуються з першого разу.

«Від 1990 виступає з власними програмами. Від 1996 – завідувачка кафедри естрадного співу Київського університету культури й мистецтв. Пропагує українську естрадну пісню етнографічного спрямування. У репертуарі – пісні «Пшеничне перевесло», «Многая літа», «Ласкаво просимо» (музика І. Білозора, слова Б. Стельмаха), «Неповторність» (музика О. Злотника, слова А. Демиденка), «Вольная воля» (музика А. Святогорова, слова Ю. Близнюка), «Журавлі» (музика А. Святогорова, слова С. Галябарди), колядки, щедрівки, веснянки, весільні, народні романси в естрадних аранжуваннях. Записані магнітоальбоми: «Ватра – 1», «Ватра – 2», «Многая літа» (1990), «Україночка» (1993), «Колядки та щедрівки» (1996), «Чарівна бойківчанка» (1999). Знімалася в музичних фільмах «Ватра» запрошує на свято» (1984), «Весілля в Карпатах» (1986), «Співає Оксана Білозір» (1990; усі – Львівська телестудія), «Фотоальбом» (1998, Національна телекомпанія України) (Потушняк, 2003, 1).

Треба зазначити про ще одну привабливу якість артистичної манери О. Білозір: вона завжди підкуповує відкритістю та прямою висловлювання, безпосередністю звернення до слухача. Пригадаймо декотрі пісні з репертуару О. Білозір: «Україночка» (музика Г. Татарченка, слова А. Демиденка), «Чарівна бойківчанка» (музика О. Сердюка, слова М. Вонь), «Любов сміялася до нас» (музика та слова А. Ігнатченка, С. Єрмолаєва), «Очі волошкові» (музика та слова А. Кривути), «Остання ніч

кохання» (музика П. Зіброва, слова Ю. Рибчинського). Музика та тексти пісень, виконуваних О. Білозір, не приховує своєї ліричності, не захищає її бронєю іронії, тому особливо хвилює та зачіпає й слухача, й її – сучасну естрадну співачку. Такі пісні у інтерпретації О. Білозір, де вірші та музика говорять про кохання, і лірика виходить до слухача віч-на-віч, не приховуючись, відкрито, захищена лише своєю глибиною, чистотою та серйозністю. Мабуть, лише найважливіше та потаємне дозволяє співачка собі висловлювати в звучанні її красивого голосу. І тому через прозору лірику більшості її пісень просвічує також мужність щирості. Це не таке вже часте явище в сьогоденному естрадному виконавстві, де найчастіше глибина задуму не прикривається яскравим фасадом гротеску, пародії, вульгарності, копіювання.

Особливо велике враження у творчості Оксани Білозір справляє виконання співачкою пісень «Свіча» (музика М. Скорика, слова Б. Стельмаха) створена в пам'ять Голодомору 1932-1933 рр. ; «Молитва» (музика О. Албула, слова Ю. Рибчинського); «Слава Україні» (музика О. Сгорова, слова О. Білозір). Естрадні пісні досягли масштабів міні-вистав, пройнятих експресією і високим трагедійним пафосом. Це і символічна картина народного лиха, трагічно-символічний образ українського народу, і сповнена невимовного болю постать української жінки.

Свого часу О. Білозір закінчила також Дипломатичну академію України ім. Г. Удовенка, має диплом «магістра зовнішньої політики і дипломатії». «Коли прийшла в парламент, знала, що і як маю робити, розуміла процеси. Я готувала себе до цього кілька років. Це я до того, що нас (різних артистів, що були в парламенті, – «Главком») не можна порівнювати. (Підвезняний, 2015, 1). Можна говорити про те, що й у цій сфері діяльність О. Білозір визначалася необхідністю виявлення принципів співвідношення процесу державотворення в Україні та музичного естрадного мистецтва, пов'язаних між собою такими загальними людськими цінностями, як мир на землі, добробут сучасної людини, гармонія розвитку особистості.

Аналізуючи творчість народної артистки України Марії Бурмаки, маємо зазначити, що вона не є співачкою у класичному розумінні цієї професії. Таких виконавців, як М. Бурмака прийняти відносити до крунерів (від англійського *croon* - наспівувати напівголосно, проникливо і тихо). М. Бурмака закінчила музичну школу (клас гітари), Харківський державний університет (філологічний факультет), створювала пісні на власні поезії, брала участь у фестивалях «Оберіг», «Червона

рута», «Верховина», «Лемківська ватра», працювала ведучою програм на СТБ. Її творчість відносять до соціально-музичного жанру *new age*.

Шанувальники творчості Марії Бурмаки відзначають її постійну зосередженість, серйозність, поглибленість, деяку навіть несамовитість, яка протягом багатьох років супроводжує пошуки співачки. Марія Бурмака – кандидат філологічних наук. Тема її дисертації «Технологія створення ток-шоу в українському телебаченні» (1993-2003р.). Дослідниця розкрила поняття «ток-шоу» в телевізійному мистецтві, проаналізувала характерні риси ток-шоу, як сучасного видовища, визначила національну характерність (сукупність телевізійних технологій та особистості ведучого програми як носія українських духовних цінностей, створених людством протягом історії нашої держави).

Відмова від зовнішньої ефектності, витончена виразність, точність розподілу звукових фарб, досягнуті співачкою-композитором-поетесою Марією Бурмакою в її піснях «Сонцем. Небом. Дощем», «Ми всі діти Українські», «Пробач», «Ой, ти, коте Марку», «Річка невеличка», «Хлопчик Помагай», «Пробудіться, орли сизі», «Місто ангелів», стали, як довела сценічна практика, суттєвою ознакою її стилю і визначили те, що її творчість тяжіє до напрямку, який прийнято називати естрадною камерною музикою.

Її музика не пригнічує потужністю інструментального потоку, не засліплює барвистістю звукової палітри. Її музика змушує багатьох слухачів напружитися. Вона змушує прислухатися. Вона знає вагомість кожного окремого звуку. Розрідженість звучання створює відчуття повітря. У цьому повітрі від звуку до звуку простягаються невидимі паралелі діалогу «співачка Марія Бурмака – глядна зала». Коли ці звуки накладаються один на інший, утворюється не розпливчаста пляма, а чітка сполука звукових фарб, що змушує прилучатися до напруженого биття дисонансу. Ця музика є серйозною.

У 2021 році Марія Бурмака створила проєкт «Улюблені класики». Цей проєкт було презентовано у таких аудиторіях, як Київський Docker-G pub, Український католицький університет у Львові, у Житомирському університеті ім. І. Франка. «Я давно мріяла зробити такий проєкт, – розповідає Марія Бурмака. – Це альбом з 15 сучасних пісень на вірші українських класиків. Поезія Олени Теліги, Івана Франка, Тараса Шевченка, Лесі Українки, Василя Стуса та інших авторів оживуть у піснях. Це і є альтернативна форма подачі вивчення української класичної

літератури. Я хочу достукатися до кожного серця, донести безцінний матеріал, який українські класики залишили нам у спадок» (Бурмака, 2021, 1).

Вірші цих поетів привернули увагу співачки-композиторки не як екзотичний матеріал, а як поглиблена лірика, виразні засоби якої виявилися близькими її творчому настрою. Дивовижна лаконічність, поєднання значущості думки та почуття з граничним мінімалізмом слів, зосередженість на деталях, які при вчитуванні незмірно розростаються - всі ці риси цієї поезії перейшли в музику. Музика виявляє насичений емоційний підтекст віршів. І без того скупий, гітарний акомпанемент зовсім зникає в останній рядках, ніби залишаючи голос наодинці з почуттями.

Святослав Вакарчук закінчив фізичний факультет Львівського національного університету ім. І. Франка. Захистив дисертацію на тему: «Суперсиметрія електрона в магнітному полі». Кандидат фізико-математичних наук. Має ще й другу вищу освіту за спеціалізацією «міжнародна економіка». Композитор, виконавець, лідер рок-гурту «Океан Ельзи». Переможець конкурсу «Червона рута». Заслужений артист України. «За значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток Української держави, справу консолідації українського суспільства, багаторічну сумлінну працю нагороджений Орденом Свободи (2016). Почесний громадянин міст Львова і Києва (2015). Лауреат Премії імені Василя Стуса (2014)» (Вакарчук, 2022, 1).

Істотне значення творчості Святослава Вакарчука полягає в тому, що він творить для своїх багатьох сучасників і для кожного слухача індивідуально. С. Вакарчук є творцем, який завжди розуміє кожного слухача, близький аудиторії, який співає про щось дуже важливе для співрозмовника. Слухачі стверджують, що з його піснями легше жити, від його творчості сучасники стають розумнішими, кращими, глибшими розуміють себе та оточуючих. І герої його пісень завжди присутні у твоєму житті. Тільки він ніколи не повчає тебе. «В очах твоїх», «Там, де нас нема», «Той день», «Відпусти», «Холодно», «Без бою», «Вище неба», «Не питай», «Обійми», «Стріляй», «Не твоя війна», «Життя починається знов», «Мить», «Коли ми станем собою», «Без тебе мене нема».

Публіка звикла протиставляти ансамблеве звучання сольному, як вираз чогось загального – індивідуального. С. Вакарчук трактує діяльність рок-гурту «Океан Ельзи» інакше. У нього рок-гурт «Океан Ельзи» відіграє роль багатоголосого соліста. Герої пісень відчувають свою багато-

гранність, свою причетність різнолікому та різноголосному світу, і заспівли не одним голосом – одразу декількома.

У естрадній вокальній музиці, мабуть, більше, ніж у будь-якому іншому мистецтві, напруженість думки обертається емоційною напруженістю, напруженням почуттів. І естрадна музика та голос Святослава Вакарчука беруть в полон слухача перш за все своєю «емоційною температурою». У цієї температури дуже значною є амплітуда коливань: від відчуженості до несамовитості. Але, потрапляючи у вир цієї завжди дуже складної за мовою музики, у вир неповторного за тембровими фарбами голосу С. Вакарчука, злітаючи на вершини їх кульмінацій або, застигаючи разом з ними в глибинній зосередженості, слухач постійно відчуває, що його слух слідує за інструментальними та вокальними ритмами чітко і точно спрямованими композиторською думкою.

Персона народного артиста України Іво Бобула зірки естради кінця ХХ- початку ХХІ століття сприймається і публікою, і засобами арт-медіа по-різному. «Концерт легенди! Іво Бобул 13 лютого виступить у Вінниці. Великий сольний концерт народного артиста України Іво Бобула, чий голос не сплутаєш із жодним іншим, у Вінниці пройде напередодні Дня закоханих. У неділю, 13 лютого, о 20.00 у Будинку офіцерів улюбленець жінок заспіває всі найгарніші пісні, які по праву визнані золотими хітами естради: «Душі криниця», «Місячне колесо», «Берег любові», «А липи цвітуть», «Якщо любиш – кохай», «На Україну повернись», «Осінній сад», «Скрипалю», «Мадонно Україно!», «Одна-єдина» (Вінниця, 2022, 33-й канал).

Так, цього артиста вже під час життя називають легендою. Можна говорити про своєрідного героя його пісень, подібно до того, як говорять про ліричного героя чиєїсь поезії. Мабуть, що у випадку із персоною Іво Бобула виходить портрет нашого естрадного сучасника, що належить до покоління, для якого життя в Україні стало справжньою школою моральності. Героя, який болісно намагається розібратися у складностях реального життя. Мабуть, від ще тих складних дитячо-юнацьких років, коли уродженець багатодітної родини з села Порубне, що розташоване у Глибочькому районі Чернівецької області Іво Бобул брав участь у конкурсах шкільної самодіяльності, у його вокально-артистичній натурі залишається певна жадібність до життя. Із численних інтерв'ю зі співаком на телебаченні та у засобах масової інформації ми переконуємося, що Іво Бобула цікавить все - і просте, і складне, і «низьке» та «високе»; ніщо нове

не проходить повз його пильного погляду. Це «герой» – не лицар без страху та докору, він знає спокуси та помилки, оступається та зривається. Але від тих же важких дитячо-юнацьких років є у нього і моральний фільтр, що відсіває все наносне, що відбувається. Совість – вокально-артистична та суто чоловіча веде його - через зриви та злети - до розуміння та утвердження. Це нелегкий вокально-естрадний шлях.

«Іво Бобулу аплодували глядачі понад 20 країн світу: Польщі, Румунії, Італії, Франції, Німеччини, Іспанії, Португалії, США, Канади та багатьох інших. Власник унікального голосу Іво Бобул має у репертуарі більше 200 пісень, як естрадних, народних, так і перлини світової класики, які виконує румунською, італійською, англійською та іншими мовами. «Пам'яті Карузю», «Yesterday», «Luna Tu», «Liberta» у його виконанні – бездоганні! І записувати нові пісні співак не втомлюється – щороку презентує концертні програми, де завжди по-різному, проте гармонійно поєднуються улюблені шлягери та абсолютно нова пісенна лірика, цікаві дуети, несподівані кавер-версії світових хітів, пристрасні рок-балади та романси, які так проникливо, як Іво Бобул, не виконає ніхто інший» (Вінниця, 2022, 33-й канал). Варто також додати, що Іво Бобул співає естрадні пісні українською, російською, румунською, італійською, французькою, іспанською мовами.

Найбільш вражаючими здаються лірико-романтичні епізоди пісень в інтерпретації І. Бобула, які приваблюють своєю чистотою та прозорістю. «Розмова з тобою» (музика В. Корепанова, слова В. Крищенка), «Звучала скрипка» (музика В. Домшинського, слова В. Крищенка), «Нехай тобі розкаже дощ» (музика П. Дворського слова І. Лазаревського), «Берег любові» (музика Г. Татарченка, слова В. Крищенка), «В тебе віримо, ми, Україно» (музика І. Бобула, слова В. Крищенка). Ідея цих музичних творів захоплює не тільки своєю логічністю, а й моральною активністю. Їй абсолютно далека формула об'єктивно-безстрасного оповідання добру та злу. Ці пісні неможливо слухати байдуже. Музику, слова та голос співака І. Бобула пронизує етичний нерв. Саме тому з перших творів, що виконував І. Бобул і мистецтвознавці і слухачі відзначали дві особливості його таланту: прагнення до логічної ясності та прихильність до моральної проблематики.

Іво Бобул з'являється завжди іншим, несподіваним Зміни його професійних моментів вловити досить важко Як і виміряти їх посил, що породжує думки і почуття. Співак працював на громадських засадах помічником народного депутата України

Миколи Федорука (Фракція «Народний фронт»). Можливо, мінливість емоційних станів та громадських вчинків певною мірою відбиває безперервність постійної духовної роботи, що відбувається в Іво Бобулі, сприяє тому, що кожний його новий крок у кар'єрі набуває характеру несподіваності. Отримавши диплом магістра музично-педагогічного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, він захистив дисертацію «Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття». У дисертації І. Бобул проаналізував розвиток системи взаємодії сегментів творчого процесу в реаліях сучасної практики виконавства, композиторської, менеджерської діяльності.

«У дисертації пропонується вивчення музично-естрадного виконавства у контексті процесів соціокультурної комунікації, визначаються стильові напрями та системні чинники сучасного українського вокально-естрадного виконавства як художньо-естетичного явища. Виявляються тенденції омасовлення та академізації як відбиття антиномічної природи естрадних форм музичної творчості та характеризуються магістральні тенденції жанрової стратифікації вокальноестрадного виконавства в Україні. Вивчення явища нового академізму у жанрово-стильових формах естрадного вокалу дозволяє визначати семантичну своєрідність вокальноестрадного українського виконавства з позиції теорії інтерпретації» (Бобул, 2018, 2).

І. Бобул має науковий ступінь кандидата мистецтвознавства. Є професором, завідувачем кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури Інституту сучасного мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Сучасність музики, як стверджує своєю вокально-акторською сценічною діяльністю І. Бобул не тільки у її виразних засобах, а й в її психологічному настрої, в «образі світу», який ця музика створює.

Осягнути досконалість сучасної естрадної пісні прагнуть у своїх виступах представники нової генерації – Олег Винник, Злата Огневич, Тоня Матвієнко, Арсен Мірзоян, Алексєєв, Артем Пивоваров, Костянтин Бочаров (MELOVIN), Надя Дорофєєва, Христина Соловій, «ДахаБраха», DZIDZIO, TAYANNA, KAZKA, GO A. Alina Pash,

Kalush Orchestra. Цих виконавців приваблюють насамперед вокальні жанри. Співаки несуть слухачеві культуру звучання найтоншого та найвиразнішого з музичних інструментів – людського голосу, що дозволяє якнайточніше передати всі нюанси емоційних станів. «Під розвитком голосу естрадних співаків розуміється: удосконалювання слухо-рухової координації за принципом зворотного зв'язку в системі «слух – голос»; розвиток основних вокальних навичок: співочого подиху, різних способів звукоутворення, правильної артикуляції, озвучування грудних і головних резонаторів, емоційної виразності виконання; поліпшення звучання голосу (тембру, звукового й динамічного діапазонів), чистоти інтонування, рухливості голосу, чіткості дикції, які розглядаються як результат розвитку навичок у процесі навчання співу» (Бобул, 2018, 33). Характерно, однак, те, що ці виконавці прагнуть донести до слухача цілісне відчуття вибраної теми кохання, морально-етичних цінностей у сучасному світі.

Висновки. Сценічна практика доводить, що більшість представників української вокально-естрадної творчості ХХ-ХХІ ст. є виконавськими особистостями. Адже їх творчість – це джерело духовності, втілення самосвідомості естрадного співака, та відіграє велику роль у формуванні сучасної слухачької аудиторії. Творчість зазначених у статті персоналій допомагає формуванню українського менталітету, любові до Батьківщини, відчуття своєї причетності до сьогодення України. Принципи сценічного мислення та виконання естрадного співака виявляються варіаційними для різних вокально-естрадних шкіл та стилів. Кожна епоха пропонує свою універсальну модель творчості та громадянської позиції вокально-естрадного виконавця, яка має ознаки прогресивного зростання. Універсальний інваріант творчих пошуків кожного виконавця встановлюється в ракурсі індивідуального сценічного підходу.

Перспективи дослідження полягають у подальшому вивченні даної теми в аспекті вокально-естрадного виконавства генерації українських співаків – учасників та переможців таких конкурсів, як «Голос країни», Х-Фактор, «Євробачення» Вихідним принципом такого підходу є ставлення до вокально-естрадної творчості, як до одного з типів музичного мислення та розвитку виконавської особи

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білозір Оксана Володимирівна https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B7%D1%96%D1%80_%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0_%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0 (дата звернення 25.05.2022)

2. Бурмака М. Технологія створення контактної телевізійної програми в контексті українського телебачення : автореф. дис... кандидата філологічних наук : 10.01.08 / КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2004. – 20 с.
3. Бурмака Марія презентує проєкт «Улюблені класики» у Львові <https://photo-lviv.in.ua/maria-burmaka-prezentuie-proiekt-uliubleni-klasyky-u-lvovi/>. 11. 09. 2021.
4. Бобул І. В. Жанрові форми та стилеві конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця XX – початку XXI століття. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація кандидата мистецтвознавства - 26.00.01 «Теорія та історія культури». – Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2018. – 165 с.
5. Концерт легенди. Іво Бобул виступить у Вінниці. <https://33kanal.com/news/167831.html>
6. Матвійчук А. М. Історична еволюція поезики української пісні (кінець XIX - початок XX ст.) : дис... канд. іст. наук: 17.00.01 / Київський національний ун-т культури і мистецтв. - К., 2006.. - 165 с.
7. Матвійчук А. М. <http://labs.journ.univ.kiev.ua/spring2017/%20анатолій-миколайович-матвійчук/>
8. Мозговий М. П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / «Теорія та історія культури». Київський національний ун-т культури і мистецтв. – К., 2007. – 175 с.
9. Підвезяний М. Оксана Білозір: Мені говорили: співай російською - будеш зіркою. <https://glavcom.ua/interviews/132923-oksana-bilozir-meni-govorili-spivaj-rosijskoju-budesh-zirkoju.html>
10. Потушняк Н. П. Білозір Оксана Іванівна. https://esu.com.ua/search_articles.php?id=40794
11. Швачко Т. Королева естради .Музика. - 2007. - № 6.С.22-23. <https://physics.lnu.edu.ua/about/alumni/vakarchuk-sviatoslav-ivanovych>

REFERENCES

1. Bilozir Oksana Vladimirovna https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B7%D1%96%D1%80_%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0_%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0 [in Ukrainian]
2. Burmaka M. Technologia stvorenia kontaktnoi televiziynoi programi v konteksti ukrainskogo telebatchenia. [Technology of creating a contact television program in the context of Ukrainian television]. Avtoref. dis... kandidata filologichni nauk. 10.01.08 - filologichni nauki. Kyiv, 2004. 20 p. [in Ukrainian]
3. Burmaka Maria presentue proekt «Ulubleni klasiki u Lvovi» [Burmaka Maria presents the project “Favorite Classics” in Lviv]. Anons v Internet. <https://photo-lviv.in.ua/mariia-burmaka-prezentuie-proiekt-uliubleni-klasyky-u-lvovi/>. 11. Sep. 2021. [in Ukrainian]
4. Bobul I.V. Janrovi formi ta stilovi konotatsii vokalno-estradnogo vikonavstva v muzichniy kulturi Ukraini kintsia XX – pochatku XXI stolitia. [Genre forms and stylistic connotations of vocal and pop performance in the musical culture of Ukraine in the late XX - early XXI century]. Disertatsia kandidata mystestvoznnavstva. 26.00.01. - Teoria ta istoria kulturi. Kyiv, 2018. 165 p. [in Ukrainian]
5. Konsert legendi. Ivo Bobul vistupit u Vinnitsi. [Concert of legends. Ivo Bobul will perform in Vinnytsia]. Anons v Internet. <https://33kanal.com/news/167831.html> [in Ukrainian]
6. Matviychuk A.M. Istorichna evolutsia poetiki ukrainskoi pisni (kinets XIX - potchatok XX stolitia) [Historical evolution of the poetics of Ukrainian song (late XIX - early XX centuries)]. Disertasia kandidata istorichni nauk. -17.00.01. istorichni nauki. Kyiv, 2006. -165 p. [in Ukrainian]
7. Matviychuk A.M. Anons v Internet. <http://labs.journ.univ.kiev.ua/spring2017/%20Анатолій-Миколайович-Матвійчук/> [in Ukrainian]
8. Mozgoviy M.P. Stanovlenia i tendentsii rozvitku ukrainskoi estradnoi pisni [Formation and trends in the development of Ukrainian pop song]. Disertatsia kandidata mystestvoznnavstva. 17.00.01- Teoria ta istoria kulturi. Kyiv, 2007. 175 p. [in Ukrainian]
9. Pidvezyany M. Oksana Bilozir: Meni govorili: spivaj rosijskoju - budesh zirkoju [Oksana Bilozir: I was told: sing in Russian - you will be a star]. Intervju. <https://glavcom.ua/interviews/132923- html> [in Ukrainian]
10. Potushnyak N.P. Bilozir Oksana Ivanivna. Statia v Internet. https://esu.com.ua/search_articles.php?id=40794 [in Ukrainian]
11. Shvatcko T. Koroleva estradi [Queen of pop music]. Statia / Music. - 2007. - № 6.С.22-23. [in Ukrainian] <https://physics.lnu.edu.ua/about/alumni/vakarchuk-sviatoslav-ivanovych>. Anons v Internet. [in Ukrainian]